

Emlékezzünk!

Dávid Csaba

Digitális identitás

A rémesen hangzó címért minden olvasó elnézését kérem, de kényszerűen adódott: a digitális technika (s így a digitális alapú gondolkodás) vélhetően senki előtt sem ismeretlen, számítógépeink révén sem. Ez a gondolkodási technika minden kérdést elemi, atomi alapkérdésekre bont le. Minden lépés csak a megadott 0 vagy 1, tehát „igen” vagy „nem” válasz után kezdődhet.

Mi köze ennek a másik címbeli szóhoz, az identitáshoz?

A latin eredetű kifejezés az „idem” (ugyanaz, ugyancsak) jelentésű szóból származik, legújabbkori használatban az „identifikálni” annyit tesz, mint azonosítani, az identitás pedig immár mindenütt a világon közkeletű szó: önazonosságot, azonosságtudatot jelent.

„Ha örmény vagy, beszélj örményül! Ha nem úgy beszélsz, nem vagy az!”

Ennek a digitális tévedésnek, persze, van ellenpárja: „Nyelvében él a nemzet”. Ez utóbbi ugyan nem hazugság, de egyoldalú megközelítés, hiszen igen-nem válaszra kényszerít.

Hogy miért? Mert egy bonyolult, sok-sok összetevőből álló kérdést összességében igyekszik egyetlen „igen” vagy „nem” válaszra egyszerűsíteni.

Az előbb említett „ha ilyen vagy, így beszélj!” éppen ezért embertelen, demokrácia-ellenes, aljas. Erkölcstelen.

Egy országosan terjesztett lapban végre azt olvasom, hogy: „...vannak »magyar örmények« és »örmény magyarok«. Az egyik csak vallásában-hagyományában

az, de már évszázada asszimilálódott.” (Vasárnapi Hírek, 2002. október 6. A cikk (gm-vgp) szignójú szerzői a kisebbségi ombudsman-tól kapták a tájékoztatást.)

Örvendjünk. Végre eljutott az ombudsmanig a hír, hogy a magyarországi örménység egyrészt egy többszáz éve itt élő, elmagyarosodott csoportból áll (vagyunk vagy tíz-tizenöt ezren), valamint egy néhány évtizede itt élő, kisebb csoportból, amely őrzi alighogy otthagyt hazája nyelvét.

(Ha nyelvtudásról beszélnek például a horvátok? Hiszen szomszédos ország vagyunk. Vette észre valaki, hogy Örményország jónéhány ezer kilométerre van ide, s nem a határ másik oldalán?)

Örvendjünk. Végre tudatosulhat minden választópolgárban, hogy az 1993-as kisebbségi törvény szerint a Magyar Köztársaságban az a nemzeti kisebbség, amelyik legalább 100 éve itt honos. Aki tehát ma itt örmény kisebbségi, bár ötven, vagy tíz éve él Magyarországon, az nekünk köszönhetően kisebbség, mert örmény őseink a XVII. század végén telepedtek meg a Magyar Királyságban: nélkülem ő csak bevándorló lehetne, akár például a nála sokkal nagyobb számban itt élő kínaiak.

De... örvendjünk? Csak örvendhetnénk, mert a választópolgároknak csak tudatosulhatna (feltételes módban) a kérdés, ám nem tudatosul (kijelentő módban).

És mindez lehetne kizárólag némely nemzeti kisebbség (köztük az örmény) gondja, csakhogy az egész magyarság

érdekeit és a Magyar Alkotmány alapvető értékeit sérti.

Amíg azt a hazug csúsztatást kezelik (kezeljük mi, mindannyian, az örmény körök és a kisebbségi atyaúristenek) központi kérdésként, miszerint itt A.A. „csapata” és dr. I.S. „csapata” áll szemben egymással, addig ez a kérdés nem a magyarországi örmény kisebbségről szól. Addig mindez csak arról a primitív módon implikált játékról szól, hogy „az az örmény, aki örményül tud!” - mint azt A. A. országos elnök a lusta államapparátusnak és a lusta médiának, valamint a lusta közvéleménynek mindig, mindenféle színű kormányzás alatt elmeséli.

Ez az előkészítése a digitális rendszerű hazugságnak: a bonyolult, sokágú kérdést olcsó „fekete-fehér” játékként föltenni.

Menjünk tovább: ha ez csak bizonyos kisebbségek (akár több kisebbség) dolga volna, addig még - némi megbocsátható lustasággal - legyinthetne a magyarság, mondván, hogy a kisebbségek hagyják a társadalmat békén apró, partikuláris vitáikkal.

De, ismétlem, a magyarság alapvető értékeinek és a Magyar Köztársaság Alkotmánya szellemének megkérdőjelezéséről van szó. Nincs szükségünk itt jogszabályok emlegetésére. Egyetlen fogalomra van szükségünk, a címben is említett „identitásra”, a nemzeti és kulturális önazonosság fogalmára, ennek is legkevésbé digitális változatára. A neve: többes identitás.

Ez a fogalom nem olyan légből kapott, nem filozófusok és jogászok által elvárszolt kifejezés, mint az esetleg elsőre látszik. Mostanában mintha kezdene felédsébe menni.

De mi az a többes identitás?

Példaként: ha én családapa vagyok, és vállalom, hogy feleségem és gyermekeim

vannak, törődöm velük, gondoskodom rólok - akkor ez azt jelenti, hogy vállaltam önmagam, tehát azt az identitást, hogy családapa vagyok.

Egyúttal azonban - például - kertészmérnök is vagyok, egy csoportnyi ember munkáját irányítom és büszkén vállalom, hogy munkám eredményeként felépült egy kis (vagy nagy) park. Ez is identitásom része, hogy nem tudok sétálni egy idegen parkban anélkül, hogy ne vizsgáljam (és esetleg bíráljam) a parképítők munkáját, vagy ne ismerném fel a kertész tervező szándékát és annak megvalósulását.

Hát akkor én most családapa vagyok, vagy kertészmérnök? Válasszak „igen”- „nem” alapon?

Ráadásul - ugyancsak például - futni is szoktam, egy sportegyesület futószakosztályának a tagja vagyok, és ha valamelyik tévé-csatornán látom a berlini maraton befutóját, feldobog a szívem. Futó vagyok, ismerem a sportvilágnak ezt a részét, örömem telik benne, részt szoktam venni a rendezvényeiken, még ha nem is tartozom az élvonalba. Tehát ez is identitásom része.

Ugye, ne írjam le... de leírom: talán feltehető a kérdés, miszerint válasszak már: családapa vagyok-e, kertészmérnök vagyok-e, sportoló vagyok-e? A válasz egyértelmű: egyszerre mindenik vagyok.

A hosszúra nyúlt példálózást bocsássa meg nekem, tisztelt olvasó: így kívántam ábrázolni a „többes identitás” egyszerű és nagyon emberi fogalmát. Ha ugyanis mindennapi funkciók helyett nemzeti-kulturális kötődésekkel példálózom, hosszabban kell fogalmaznom, lévén bonyolultabb, finomabb s ezért könnyebben félreérthető a példa.

De ezt az alapvető fogalmat a nemzetiségi hovatarozás, a nyelvtudás (vagy

nemtudás), az önazonosság kérdésében mostanság, majd egy évtizede sokan kezdik aláfűrészelni, rágni, omlasztani.

Mondhatnám kis iróniával: ma még nem tudom, lehetek-e én örmény származású, miután nem tudom az örmény nyelvet?

Személy szerint - és fennen hangoztattott, bár alkotmányellenes elvek szerint - eljátszhatnám a lengyel kisebbséget, mert irodalmi szinten írom és beszélem azt a nyelvet. Ebben megfelelnek az országos örmény elnöknek. Az „azonosság” érzése valahogyan mégis a gyimesi, szépvízi, kézdívásrhelyi és erzsébetvárosi származási szálakban jelenik meg.

Kérdezhetném iróniával, hogy a ma, osztársadalmi pénzekre oly „harcos” örményül beszélő örmények unokája, aki holnap születik meg, és esetleg nem fog megtanulni örményül, vajon örmény lesz-e? Lehet-e? (A kérdést úgy értem: vajon, bizonyos akkori kisebbségi atyaúristenek „megengedik-e”, hogy örménynek is érezze magát?)

És itt vissza kell térnem a „digitális” fogalomra.

„Ki vagy? Magyar-e, vagy örmény?”

Aki jelenleg azt válaszolja, hogy „mindkettő”, attól a jelenlegi közfelfogás sugallata szerint azonnal nyelvvizsga-bizonyítványt kellene kérnünk. (Persze, ha már így, akkor magyar nyelvvizsga-bizonyítványt is érdemes volna kérnünk!)

Csakhog: ez a magyarság szellemisége és a hatályos Magyar Alkotmány elleni támadás!

A magyarság erkölcsi és jogi befogadókészsége tette lehetővé az erdélyi magyar örményeknek, hogy... hogy erdélyi magyar örménnyé váljanak.

Ez az erkölcsi-jogi megközelítés tette szellemileg gazdaggá a magyarságot és

odaadó magyarokká mindazokat - mindazokat! -, akik egy évezred során megtalálták a helyüket: magyarok lehetek s ugyanakkor és egyszerre szerbek, zsidók, horvátok, svábok, románok... hadd ne soroljam; akit kihagytam, bocsássa meg. De hangsúlyozom: magyarok voltak, miközben... (lásd az előbbi felsorolást) ugyanakkor és egyszerre!

Ez a határainkon túl élő, magyar, vagy fél-, sőt, negyed-magyar testvéreinkre is vonatkozik. Vajon, lehet-e magyar az a szlovák állampolgár, aki szepességi magyar családból is származik, de alig tud néhány szót magyarul? (Azaz: kitagadja-e őt valamikor a magyarságból egy magyar országos elnök? Vagy a szlovákságból egy hasonlóan országos és hasonlóan szlovák elnök?) Szabad-e nem tudnia a héber nyelvet annak a bácskai, magyar anyanyelvű, félig sváb embernek, aki egyébként zsidó is? (Azaz: kitagadja-e őt nyelvismeret hiánya miatt a zsidóság - úgymond - avatott képviselője?)

De - hogy a közösségünkhez legközelebbi példát hozzam - tessék megnézni a Kolozsvárott, Gyergyóban, Szamosújváron, vagy Sepsiszentgyörgyön élő, működő magyarörmény közösségeket (de tessék megkérdezni minderről a kolozsvári *Sebesi Karen Attilát* - akinek a „Karen” nem díszítő előneve, hanem az egyik keresztneve, mert ő Karen is és Attila is! egyszerre! - vagy tessék elolvasni az ő számos megnyilatkozását lapunk 2001-es és 2002-es számaiban), miként éli meg a román állampolgár erdélyi magyarörmény azt, ha három jelzője közül bármelyiket megkérdőjelezi! Bármelyiket!

Illyés Gyula a magyarságról szóló írásaiiban és megnyilatkozásaiban sokszor hangsúlyozta: magyar az, aki annak vallja magát. Talán érdemes a XX. század második

felében élő, egyik legnagyobb, felelős magyar gondolkodó szavain eltöprengeni, ráadásul nem digitális kiterjesztésben.

Kisebbségi törvényünk - a Magyar Köztársaság Alkotmányával, főként pedig évezredek óta gyümölcsöző magyar hagyományaink szellemével egyezően - kimondja, hogy mindenki olyan nemzetiségű, amely nemzetiségéhez tartozónak vallja magát.

Erkölcsileg fogalmazzuk így: olyan nemzetiségű, amelyik nemzetiséget vállalja. Távolról sem „igen”-„nem” alapon. A nemzeti-érzelmi hovatartozás nem digitális kérdés. Többrétű: saját tisztességünk, és a mások iránti tisztesség vállalásának kérdése.

Persze, vannak, akik választásról választásra nemzetiséget „váltanak”.

És akkor? Hiszen olyanok is vannak, akik lopnak, holott meg van írva a Tízparancsolatban: Ne lopj!

De ha lopnak - attól még a Törvény érvényes. Az erkölcsi törvény is.

Föltettem a kérdést: vajon egy húsz éve bevándorolt örmény és egy színmagyar személy házasságából származó emberke tud-e majd örmény is lenni, ha Magyarországon élve nem tanulja meg az örmény nyelvet? A személyes válaszom: remélem, hogy igen. Remélem, hogy az a kicsi gyermek tíz, vagy ötven év múlva nyugodtan mondhatja, ékes magyar nyelven:

- Nem tudok örményül, de örmény származásúnak érzem magam, és büszke vagyok rá. És magyar anyanyelven ápolni és terjeszteni fogja egyik szülőjétől örökölt örmény kultúráját, és a másiktól örökölt magyar kultúráját.

És akkor tiszta szívvel, hangosan hivatkozhat az örmény származású *Kiss Ernő* aradi vértanúra, aki csak magyarul, latinul és németül tudott, örményül nem. Persze, ha még akkor létezik a magyarság befogadó, intelligens, finom kultúrája, amely nem digitális.

(Megjelent: *EÖGY füzetek* 2002 nov.)

Dr. Száva Tibor-Sándor

„Még mindig jelentkeznek családok!”

A sok éves családkutatások után is még mindig kerülnek elő olyan székelyföldi kifelejtett családok, akik származásilag a magyar-örmény közösséghez tartoztak, tartoznak, de eddig nem került sor arra, hogy ezt nyilvánosságra hozzák, bemutatkozzanak, és megismertessék az alig ismert székelyföldi településen élt családjaik történetét.

Ez azzal magyarázható, hogy a család felmenője már több mint 200 éve Szépvízről a háromszéki tájakon telepedett le, és így megszakadtak kapcsolataik a valamikori örmény közösséggel. Pedig ez

a család a szépvízi **Mánya család** egyik meghatározó ága volt, és az ő felmenőjük kereskedőként érkezett a Kovászna környéki településre, de az elmúlt két évszázad alatt az utódok teljesen beleolvadtak az ottani székelységbe. Itt személyem érintettsége abban adódik, hogy az egyik dédanyám is **Mánya** nevű volt, valamint a fiútestvére Kézdivásárhelyen élt és ott halálzott el.

Az idén szeptember első napjaiban bécsi lakásomon felkeresett egy hölgy és bemutatkozott, hogy ő **Mánya Magdolna**,